

Korunk pestise az Európai Unióban

Míg az újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedések száma folyamatosan csökken az Európai Unióban, addig az EuroHIV¹ adatai szerint a nyilvántartott új HIV-fertőzöttek száma emelkedő tendenciát mutat. Azon 17 tagállam összességében, melyekre mind a HIV-fertőzöttekre, mind az AIDS-megbetegedésekre rendelkezésre állnak az 1996. és 2003. évek adatai, a nyilvántartott új HIV-fertőzöttek száma csaknem 75%-kal nőtt a két vizsgált időpont között (7641-ről 13 257-re). A legdrámaibb változás a balti államokban következett be: Észtországban 68-szor, Lettországban 13-szor, Litvániában 9-szer annyi fertőzöttet vettek nyilvántartásba 2003-ban, mint 1996-ban. A másik oldalon ugyanakkor az újonnan felismert AIDS-megbetegedések száma 55%-kal visszaesett (4085-ről 1772-re), nagyban köszönhetően a rendkívül aktív antiretrovirális terápiának (HAART).

HIV-fertőzöttek és AIDS-megbetegedések az EU-ban

Ország	A HIV-nyilvántartás kezdete	Újonnan diagnosztizált HIV-fertőzések száma a nyilvántartásba vétel éve szerint		Újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedések száma a diagnózis éve szerint*		HIV/AIDS arány	
		1996	2003	1996	2003	1996	2003
Ausztria	1998	..	423	138	43	..	9,8
Belgium	1986	719	1 032	209	87	3,4	11,9
Csehország	1985	50	61	19	9	2,6	6,8
Dánia	1990	269	241	159	41	1,7	5,9
Észtország	1988	8	541	7	10	1,1	54,1
Finnország	1986	69	134	24	26	2,9	5,2
Franciaország	2003	..	1 714 ^{a)}	4 018	686
Görögország	1999 ^{b)}	449	431	234	72	1,9	6,0
Hollandia	2002	..	834	458	44 ^{c)}
Írország	1985	98	399	55	8	1,8	49,9
Lengyelország	1985	551	610	112	167	4,9	3,7
Lettország	1987	32	403	5	58	6,4	6,9
Litvánia	1988	12	110	5	9	2,4	12,2
Luxemburg	1999 ^{b)}	25	47	13	8	1,9	5,9
Magyarország	1985	62	63	46	26	1,3	2,4
Nagy-Britannia	1984	3 093	6 953	1 436	838	2,2	8,3
Németország	1993	1 967	1 823	1 618	353	1,2	5,2
Olaszország	1985 ^{d)}	5 047	1 759
Portugália	1983	..	2 298	968	818	..	2,8
Spanyolország	1999 ^{d)}	6 628	1 363
Svédország	1985	224	382	135	52	1,7	7,3
Szlovákia	1985	4	13	0	2	..	6,5
Szlovénia	1986	9	14	8	6	1,1	2,3

* Az adatokat a jelentési késés miatt kiigazítják, ezért eltérhetnek a máshol megjelent értékektől.

a) 2003. március–december. – b) Visszamenőleges jelentés. – c) 2001. – d) A HIV-nyilvántartás csak néhány régióra terjed ki.

¹ European Centre for the Epidemiological Monitoring of AIDS.

A 2003 végéig nyilvántartásba vett összes (kumulált) HIV-fertőzések száma közel 180 000 volt az Európai Unióban, mely adat jócskán alulbecsli az előfordult fertőzések tényleges számát. A HIV-fertőzésekről szóló nyilvántartások nem teljeskörűek, a leginkább fertőzött országok némelyikében (Franciaország, Olaszország, Spanyolország) még mindig nem alakítottak ki nemzeti nyilvántartási rendszert. Ahol működik ilyen rendszer, ott sem minden előforduló HIV-fertőzést regisztrálnak. Ezért aztán óvatosan kell kezelni a HIV-fertőzettek számára vonatkozó adatokat.

Az AIDS- (szerzett immunhiányos szindróma) betegséget először 1981-ben ismerték fel, míg kórokozóját, a HIV-vírust 1983-ban fedezték csak fel. Az első 15 évben a bejelentett AIDS-megbetegedések száma folyamatosan nőtt. A tendencia a kilencvenes évek közepén fordult meg, ez egybeesett a rendkívül aktív antiretrovirális terápia egyre nagyobb számban való alkalmazásával. A HAART bevezetése jelentősen hatott az AIDS-megbetegedések alakulására. A HIV-nyilvántartás adatai nagyban függenek az egyes országok tesztelési és jelentési gyakorlatától, és teljes mértékben nem összehasonlíthatók. Ezért érdekesebb a jobban összevethető AIDS-megbetegedési statisztikákat vizsgálni. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról, hogy az AIDS-re vonatkozó adatok nemcsak a HIV előfordulására, hanem a HAART alkalmazására is utalnak.

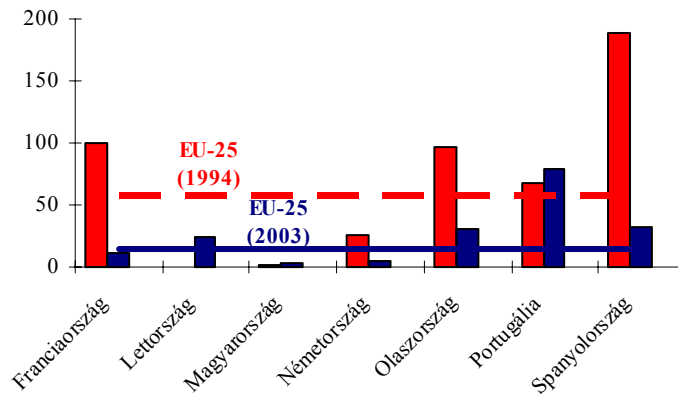
2003-ban 6441 esetben jelentettek újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedést az EU-25 országaiban (Ciprus, Hollandia és Málta kivételével, melyekre nem álltak rendelkezésre adatok). Az esetek száma 1994-ben tetőzött 25 000 új megbetegedéssel, azóta folyamatosan csökkent. A 2003. évi összes újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedés mintegy 50%-a Olaszországban (27%) és Spanyolországban (21%) fordult elő. A két ország EU-népességen belüli aránya ugyanakkor csak 22%. A kilencvenes évek közepétől az EU-25-ben ez a két ország regisztrálja az összes új AIDS-es eset felét, egyúttal az általános tendenciának megfelelően itt is csökkent az új megbetegedések előfordulása.

Az EU régi 15 országa és a 10 új tag esetében néhány különbség felfedezhető az AIDS alakulásában. A 15 ország szinte mindegyikében 1994-ben fordult elő a legtöbb megbetegedés, azóta számottevően csökkent a gyakorisága. Luxemburgban és Finnországban 40%-kal, hat országban (Dánia, Franciaország, Hollandia, Írország, Németország, Spanyolország) több mint 80%-kal regisztráltak kevesebb esetet 2003-ban, mint 1994-ben. Egyedül Portugáliában nem érvényesült ez a tendencia, ahol a kilencvenes évektől folyamatosan magas esetszámot regisztráltak, és 1994 és 2003 között 20%-kal nőtt az új megbetegedések száma. A tíz új tagállam (Ciprus és Málta kivételével) a 2003-ban diagnosztizált eseteknek csak kevesebb mint 5%-át adta, holott az EU-25 népességéhez 16%-kal járul hozzá. Ezen országok egy részében továbbra is nő az AIDS-megbetegedések száma, különösen a balti államokban és Lengyelországban, elsősorban a kór későbbi kitörése miatt.

Az EU-25 tagállamában egymillió lakosra 14,2 AIDS-megbetegedés jutott 2003-ban. Ez az arány kedvezőbb az 1994. évi 56,3-nél. 2003-ban messze Portugáliában volt a betegség gyakorisága a legnagyobb: 78,6 eset jutott egymillió lakosra, majd Spanyolország (32,8) és Olaszország (30,6) következett.

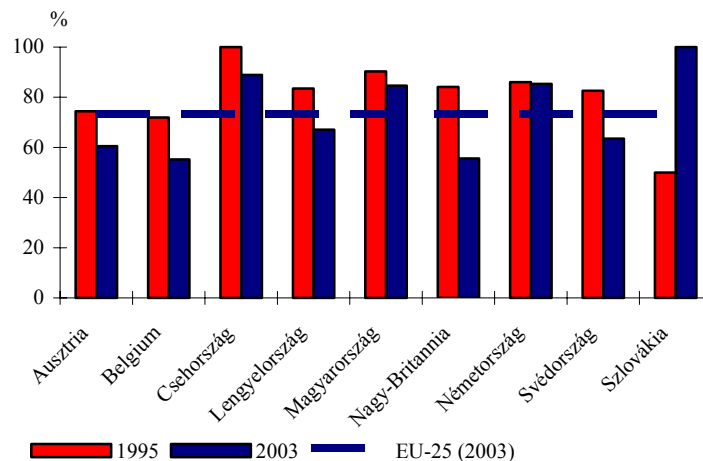
A nők körében sokkal alacsonyabb számban fordult elő AIDS-megbetegedés, 16 EU-tagállamban is kevesebb mint 8 eset jutott egymillió nőre 2003-ban. Portugáliában ennél számottevően magasabb volt az arány: 31,9. A férfiak körében sokkal nagyobb a betegség előfordulásának gyakorisága, Portugáliában 128,5, Spanyolországban 53,4, Lettországban 38,2 eset jutott egymillió férfira.

Az egymillió lakosra jutó újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedések száma

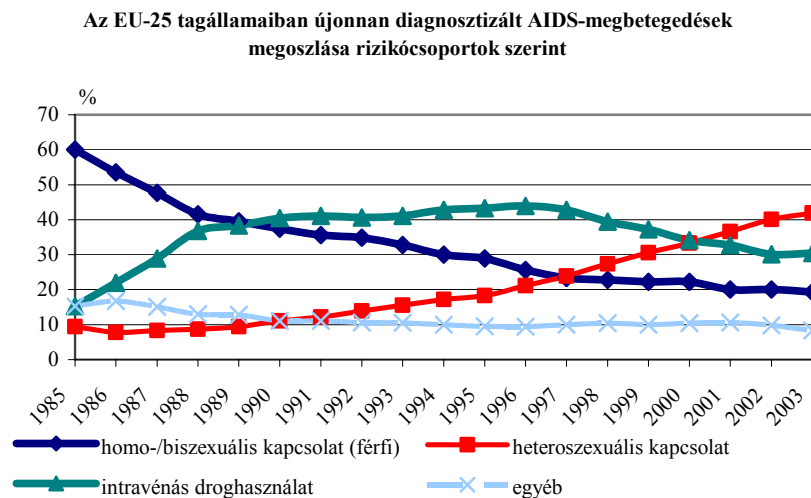

A férfiakat lényegesen nagyobb számban érinti a betegség, az összes diagnosztizált AIDS-megbetegedés 73,4%-a körükben fordult elő 2003-ban. A női betegek aránya folyamatosan nőtt 1985 és 2003 között: 1985-ben 10, 1995-ben 20, 2003-ban 26,6% volt az újonnan diagnosztizált női AIDS-betegek aránya. Minden EU-tagállamban a férfiak körében nagyobb a betegség előfordulási aránya, de jelentős különbségek figyelhetők meg az országok között. 2003-ban az új esetekben a férfi betegek aránya 60% körüli volt Ausztriában, Belgiumban, az Nagy-Britanniában, ugyanakkor Csehországban, Litvániában, Magyarországon, Németországban és Szlovákiában meghaladta a 85%-ot. (Néhány országban a kis abszolút értékek okozhatnak lényeges aránybeli ingadozásokat.) A legnagyobb arányú változást az Egyesült Királyságban regisztrálták, ahol 1994-ben az összes új megbetegedés 88%-a, 2003-ban 56%-a érintett férfit. Az Nagy-Britanniában mutatkozó ugrásszerű aránycsökkenés a férfiak, illetve aránynövekedés a nők esetében eltér a Franciaországban, Olaszországban, Portugáliában és Spanyolországban tapasztalható mérsékelt változástól. Ez utóbbi négy ország adja több mint kétharmadát az újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedéseknek az EU-ban, ezért nagyban befolyásolják az EU-25 átlagának alakulását, mely az 1994. évi 81%-ról 2003-ra 73%-ra csökkent.

A férfiak aránya az újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedésekből

2003-ban az összes újonnan diagnosztizált AIDS-megbetegedés valamivel több mint 40%-a heteroszexuális kapcsolat útján terjedt fertőzés következménye volt. Mintegy 30%-ban az intravénás droghasználat (IDU) és kicsit kevesebb mint 20%-ban a homo-, illetve biszexuális férfiak kapcsolata volt a fertőzés terjedésének módja. Az AIDS-megbetegedéseket okozó fertőzések több mint 90%-át ez a három rizikócsoport tette ki. A három rizikócsoport aránya 1985 és 2003 között jelentősen megváltozott az EU 25 tagállamában. 1985-ben az összes új megbetegedésből való 60%-os részesedésével messze a homo- és biszexuális férfiak kapcsolata volt a leggyakoribb átviteli módja a kórnak. Ennek a csoportnak az aránya erősen csökkent 1997-ig, aztán a kilencvenes évek végétől viszonylag stabilan 20% körül maradt. Ugyanezen időszak alatt a heteroszexuális kapcsolat nyomán kialakult AIDS-megbetegedés aránya folyamatosan nőtt: 1986-ban még csak az esetek 7,6%-a, 2003-ban már közel 42%-a esett ebbe a kategóriába. A heteroszexuális rizikócsoport erőteljes aránynövekedését nyomon lehet követni a női betegek emelkedő számában is. Az intravénás droghasználatnak tulajdonítható új esetek aránya a nyolcvanas évek második felében megugrott, majd a kilencvenes évek folyamán viszonylag stabilan 40% körül alakult. A legfrissebb adatok csökkenő tendenciát mutatnak.

A heteroszexuális kapcsolatok 2001-ben váltak az AIDS vezető rizikófaktorává. Azon EU-tagállamok közül, melyekben 35-nél több új AIDS-megbetegedés fordult elő 2003-ban, Nagy-Britanniában, Belgiumban és Svédországban a betegek több mint 65%-a, Németországban, Lettországon és Lengyelországban kevesebb mint 16%-a heteroszexuális kapcsolatban fertőződött meg. A nők számára ez a átviteli mód a legvalószínűbb, 2003-ban az EU-25-ben az összes új eset 70%-át ez a rizikócsoport tette ki. A férfiak körében az új megbetegedések 32%-a hetero-, míg további 26%-a homo-, illetve biszexuális kapcsolatnak a következménye. Azonban mindkét nem esetében egyre inkább a heteroszexuális kapcsolat válik a legtipikusabb átviteli móddá, miközben 1985-ben még csak 6% volt az aránya a férfiak, 34% a nők esetében.

Majdnem minden EU-tagállamban nő a heteroszexuális átviteli mód jelentősége a nők körében. 2003-ban Belgiumban és az Nagy-Britanniában több mint 90% volt az aránya, ugyanakkor Lengyelországban, Lettországon, Németországban és Spanyolországban kevesebb mint 50%.

A férfiak esetében a kilencvenes évek elejéig a homo-, illetve biszexuális kapcsolatok domináltak a fertőzés terjedésében. 15 ország közül – melyekben 35-nél több új AIDS-

megbetegedést diagnosztizáltak 2003-ban – 11-ben a szexuális úton történt fertőzés több mint 80%-a homo- és biszexuális kapcsolatok következménye volt. 2003-ban viszont a 15 ország közül 12-ben ennek az átviteli módnak az aránya már kevesebb mint 50% volt. Egyedül Németországban maradt meg a 80% fölötti arány a vizsgált időszak egészében. Szintén egyedül Németországra jellemző, hogy a teljes periódusban a homo-, illetve biszexuális kapcsolat volt a legjelentősebb rizikótényező.

Az intravénás droghasználat útján átvitt fertőzés nyomán kialakult új AIDS-megbetegedések aránya 2003-ban Spanyolországban (49%) és Portugáliában (41%) jóval meghaladta az EU-25 átlagát (31%). Még ennél is magasabb arányt regisztrált Lengyelország (65%) és Lettország (76%), ahol az új esetek abszolút száma viszonylag alacsony. Az Egyesült Királyságban, ahol a harmadik legtöbb új megbetegedést diagnosztizálták 2003-ban, csak 2% ennek a rizikócsoportnak az aránya. Belgiumban, Görögországban és Svédországban 10% alatt volt az intravénás droghasználatra visszavezethető AIDS-megbetegedések aránya.